

*Навчально-методичні
матеріали*

Петровська Ірина Ігорівна

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
*методичні вказівки до підготовки практичних занять
студентів денної форми навчання*

Івано-Франківськ, 2025

УДК 342.95
ББК 67.301
П 30

Рекомендовано до друку Вченою Радою навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №___ від _____ року).

Рецензенти:

- завідувач кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права, канд.юрид.наук, доцент
Розвадовський Володимир Іванович;
- професор кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права, доктор юрид.наук
Книш Віталій Васильович.

Петровська І.І. Адміністративна відповідальність (методичні вказівки до підготовки практичних занять студентів денної форми навчання). Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 30 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану підготовки бакалаврів ОС Право та призначені для підготовки до практичних занять з вибіркової навчальної дисципліни «Адміністративна відповідальність», підготовки до здачі змістових модулів та заліку.

В посібнику викладені методичні рекомендації для підготовки кожної з тем спецкурсу, література та нормативно-правові акти, завдання до практичних занять, контрольні питання. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна література та інші наукові джерела по темі, що забезпечують поглиблений аналіз відповідних питань.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Петровська І.І., 2025
©Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2025

ВСТУП

Предметом вивчення спецкурсу «Адміністративна відповідальність» є правові відносини, які охоплюються самостійною комплексною галуззю системи права України – адміністративним правом, пов'язані з притягненням до адміністративної відповідальності, їх тлумачення та механізми реалізації.

Навчальна дисципліна «Адміністративна відповідальність» має надзвичайно велике значення для підготовки фахівців з юридичних спеціальностей, оскільки надає необхідні правові основи, без яких неможливе повноцінне засвоєння багатьох знань в галузі адміністративно-правової діяльності органів державної влади щодо притягнення до адміністративної відповідальності, в тому числі й тих, що мають пріоритетне значення у підготовці фахівців в галузі права. Зокрема, це знання у сфері принципів та функцій адміністративної відповідальності, порядку накладення та видів адміністративних стягнень, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, тощо. Тому дуже важливо допомогти студентам-правознавцям систематизувати основні загальнотеоретичні правові знання та положення нормативно-правових актів.

У результаті вивчення дисципліни «Адміністративна відповідальність» студенти повинні знати:

- базові поняття інституту адміністративної відповідальності;
- сучасні тенденції у розвитку деліктних відносин;
- організаційно-правові засади діяльності органів державної влади та управління щодо притягнення до адміністративної відповідальності;
- систему джерел інституту адміністративної відповідальності;
- поняття, зміст, форми і методи здійснення провадження про адміністративні правопорушення, види адміністративних стягнень тощо.

Вміти:

- знаходити необхідну адміністративно-деліктну інформацію;
- користуватись першоджерелами та тлумачити адміністративно-правові норми;
- аналізувати нормативно-правові акти з адміністративної відповідальності;
- правильно і доцільно застосовувати нормативну базу на практиці;
- кваліфікувати адміністративні правопорушення.

Проведення лекцій має на меті ознайомлення студентів зі змістом, суттю інституту адміністративної відповідальності. В лекціях викладаються основні теоретичні поняття спецкурсу, акцентується увага на важливих, проблемних моментах, практичних можливостях реалізації законодавчих положень тощо. Вони покликані дати загальні знання основних положень адміністративно-деліктного права, полегшити вивчення дисципліни, забезпечити правильний аналіз адміністративно-правових норм, їх тлумачення і застосування.

В процесі проведення семінарських (практичних) занять забезпечується детальніше розуміння норм інституту адміністративно-деліктного права, їх теоретичного підґрунтя, системний аналіз механізмів реалізації, самостійне вміння тлумачити і застосовувати адміністративно-правові приписи студентами.

У результаті проведення практичних (семінарських) занять студенти повинні:

знати :

- проблемні питання теорії і практики правового регулювання адміністративно-деліктних відносин;
  - зміст законів та підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють ці відносини;
  - структуру і зміст основних категорій у системі адміністративної відповідальності;
  - правове регулювання адміністративно-деліктних відносин;
- вміти:
- здійснювати комплексний аналіз адміністративно-правових норм;
  - давати кваліфікацію адміністративно-деліктним відносинам на підставі системного тлумачення правових норм;
  - вміти правильно застосовувати приписи адміністративного законодавства;
  - готувати правові документи з питань застосування норм адміністративного права.

Практичні заняття зі спецкурсу «Адміністративна відповідальність» розроблено відповідно до програми та навчального плану навчальної дисципліни. Для опрацювання курсу/навчальної дисципліни важливо забезпечити правильну організацію як безпосереднього проведення семінарських занять, так і самостійної роботи студентів при підготовці до них. При цьому, основною метою є глибше, детальніше розуміння норм фінансового законодавства, їх теоретичного підґрунтя, системний аналіз механізмів реалізації, вміння тлумачити і застосовувати фінансово-правові приписи.

До кожної теми пропонується перелік наукової літератури, ознайомлення з якою сприятиме правильному та ґрунтовному засвоєнню теми. Також, наводиться перелік нормативно-правових актів, які становлять необхідну законодавчу базу регулювання фінансових правовідносин.

До всіх тем семінарських занять подається перелік питань, які будуть розглядатися, а також контрольні питання, відповідь на які вимагає від студентів самостійно мислити в площині теми, яка ними вивчається. До ряду тем семінарських занять включені практичні завдання (тести, задачі), які передбачають юридичний аналіз відносин, кваліфікацію юридичних фактів, вирішення правових конфліктів, конкретних ситуацій. Для правильного виконання таких завдань, студентам необхідно, в першу чергу, проаналізувати коло відносин, які склалися, та вибрати правові норми, що

підходять для врегулювання в даному випадку. Якщо від студентів вимагається здійснення правової кваліфікація, необхідно провести юридичну оцінку фактичних обставин справи шляхом віднесення конкретного випадку до сфери дії певних юридичних норм. Відповідь на задачі, в яких пропонується розв'язати конкретну проблемну ситуацію, повинна бути обґрунтованою, з посиланням на норми законодавства.

При підготовці до семінарських занять, студентам рекомендується робити певні нотатки чи розгорнуті плани відповіді по кожному питанню. Також, з врахуванням індивідуальних здібностей, слід у найбільш зручній формі підготувати відповіді на контрольні питання та практичні завдання. Зокрема, занотувати формулювання відповідей в зошиті, вказати номери статей, їх положення. При розв'язанні практичних завдань необхідно записувати відповіді на задачі, тести, правові висновки по справі, для того, щоб надати змогу викладачу оцінити рівень підготовки до заняття та засвоєння матеріалу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1
ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СЕРЕД ІНШИХ ВИДІВ ЮРИДИЧНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА СЕРЕД ВІДНОСИН, ЯКІ Є ПРЕДМЕТОМ
ВИВЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Для опрацювання даної теми практичного заняття необхідно визначити дефініцію адміністративної відповідальності, виокремити ознаки, які відмежовують адміністративну відповідальність від інших видів відповідальності.

Для успішного засвоєння матеріалу потрібно визначити відносини, які є предметом вивчення адміністративного права, а також місце адміністративної відповідальності серед відносин, які є предметом вивчення адміністративного права.

Питання для обговорення:

1. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
2. Ознаки та підстави адміністративної відповідальності.
3. Порівняльний аналіз адміністративної відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності.
4. Відносини адміністративної відповідальності серед відносин, які регулює предмет адміністративного права.

Контрольні питання:

1. Які складові предмета українського адміністративного права?
2. Охарактеризуйте сутність категорії «публічна адміністрація».
3. Сутність категорії «відносини адміністративних зобов'язань».
4. Адміністративна відповідальність у предметі адміністративного права.

Практичні (тестові) завдання (знайти одну правильну відповідь):

1. До предмету адміністративного права відносять відносини:
  - а) публічного управління; адміністративних послуг;
  - б) відповідальності публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність;
  - в) відповідальності суб'єктів суспільства (індивідуальних і колективних) за порушення встановленого публічною адміністрацією порядку і правил;
  - г) всі вищезазначені групи відносин.
2. Історично адміністративні проступки походять від...
  - а) кримінальної відповідальності;
  - б) цивільно-правової відповідальності;
  - в) дисциплінарної відповідальності;
  - г) малозначних кримінально-караних діянь.

Література:

- ✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp->

content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf>

✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 912 с.

✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.

✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корещького НАН України, 2001. 220 с.

✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.

✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

✓ Конституція України від 28.06.1996.

✓ **Кодекс України про адміністративні правопорушення:** Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 зі змінами та

доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

ТЕМА 2. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, ДЖЕРЕЛА ТА ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

При підготовці до даного практичного заняття студентам необхідно ознайомитись з історією становлення (генезисом) інституту адміністративної відповідальності, вивчити нормативно-правові акти, які виступають джерелами адміністративної відповідальності, тобто містять основні категорії даного інституту, порядок притягнення до цього виду відповідальності та види заходів відповідальності. Для розуміння сутності та призначення адміністративної відповідальності слід ознайомитись з її функціями, тобто охарактеризувати як впливає цей правовий інститут на суспільні відносини.

Питання для обговорення:

1. Історія становлення (генезис) адміністративної відповідальності.
2. Законодавство про адміністративну відповідальність.
3. КУпАП як основне джерело для застосування адміністративної відповідальності.
4. Функції адміністративної відповідальності.

Контрольні питання:

1. Що таке джерело права?
2. Яка відмінність законодавства про адміністративну відповідальність від адміністративно-правового законодавства?
3. Яка структура Кодексу України про адміністративні правопорушення?
4. Як вплинула реформа державного управління на інститут адміністративної відповідальності?

Практичні (тестові) завдання (знайти одну правильну відповідь):

1. Законодавство про адміністративну відповідальність складається з :

- а) підзаконних нормативно-правових актів;
- б) кодексів;
- в) указів, розпоряджень, конвенцій, декретів, постанов, інструкцій;
- г) законів та підзаконних нормативно-правових актів.

2. Адміністративна відповідальність - це...

- а) галузь правової науки України;
- б) процесуальна галузь права;
- в) адміністративно-правовий інститут;
- г) матеріальна галузь права;

Література:

✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp->

content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf>

✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 912 с.

✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.

✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корещького НАН України, 2001. 220 с.

✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.

✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

✓ Конституція України від 28.06.1996.

✓ **Кодекс України про адміністративні правопорушення:** Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 зі змінами та

доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

ТЕМА 3. АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ОЗНАКИ, ВИДИ, СКЛАД

У даному семінарському занятті студентам необхідно вивчити поняття склад адміністративного правопорушення як основної категорії інституту адміністративної відповідальності.

Слід також зрозуміти ознаки адміністративного правопорушення (делікту), які відмежовують його від злочину.

Також студентам необхідно ознайомитись з структурою складу адміністративних правопорушень, чітко розмежовувати правопорушення за складами.

Умовне скорочення: КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Питання для обговорення:

1. Ознаки адміністративного правопорушення.
2. Склад адміністративного проступку
3. Структура складу адміністративного проступку:
  - 3.1. Характеристика об'єктів адміністративних правопорушень;
  - 3.2. Об'єктивна сторона адміністративних правопорушень;
  - 3.3. Суб'єкт адміністративного правопорушення;
  - 3.4. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення.
4. Основи кваліфікації адміністративних правопорушень (написання протоколу про адміністративне правопорушення).

Контрольні питання:

1. Яка стаття КУпАП формулює визначення адміністративного правопорушення?
2. Історичні коріння понять «адміністративний проступок» і «адміністративне правопорушення».
3. Які ознаки адміністративного проступку є апостеріорними?
4. Які ознаки адміністративного проступку є апіорними?
5. Співвідношення суспільної небезпеки і шкідливості адміністративного проступку.
6. Назвіть ознаки, за якими адміністративне правопорушення відокремлюється від злочину.
7. Назвіть ознаки, за якими адміністративне правопорушення відокремлюється від дисциплінарного правопорушення.
8. Діяння як ознака адміністративного проступку.
9. Протиправність як ознака адміністративного проступку.
10. Винність як ознака адміністративного проступку,
11. Карність як ознака адміністративного проступку.

12. Наявність об'єкта посягання як ознака адміністративного проступку.

13. Що таке «склад адміністративного проступку»? Яка різниця між складом адміністративного проступку і суто адміністративним проступком?

14. Співвідношення основних і кваліфікованих складів.

Практичні (тестові) завдання (вибрати з запропонованих варіантів, ті які на Вашу думку є правильними) :

1. Серед нижченаведеного знайдіть ознаки адміністративного правопорушення:

- протиправність;
- чисельність;
- ліберальність;
- винність;
- соціальна обумовленість;
- посягання на власність;
- залежність від стану здоров'я;
- публічність;
- бездіяльність;
- демократичність;
- караність;
- декларативність;
- діяння;
- тоталітарність,

2. Який нормативний акт містить визначення адміністративного проступку?

- Конституція України.
- Закон «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави».
- Кодекс торговельного мореплавства України.
- Кодекс законів про працю України.
- Земельний кодекс України.
- Дисциплінарний кодекс асоціації «Перша фондова торговельна система».
- Митний кодекс України.
- Закон «Про прокуратуру».
- Повітряний кодекс України.
- Лісовий кодекс України.
- Закон «Про Національну поліцію».
- Кодекс України про надра.
- Дисциплінарний Статут прокуратури України.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення.
- Закон «Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ»,
- Податковий кодекс

3. Серед нижчезазначеного назвіть критерії, за якими класифікуються склади адміністративних правопорушень:

- адміністративна преюдиція;
- ступень суспільної небезпеки;
- характер шкоди;
- судовий прецедент;
- суб'єкт проступку;
- презумпція невинуватості;
- компаративістика;
- структура;
- рентабельність;
- особливості конструкції.

4. Серед нижченаведеного визначте види складів адміністративного проступку:

- анемічні склади;
- основні склади;
- громадські склади;
- тривіальні склади;
- кваліфіковані склади;
- матеріальні склади;
- фаталістичні склади;
- конклюдентні склади;
- формальні склади;
- службові склади;
- легітимні склади;
- однозначні склади;
- касаційні склади;
- інтерполяційні склади;
- альтернативні склади;
- описові склади;
- інкорпораційні склади;
- бланкетні склади.

Література:

✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf>

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9->

[%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf](#)

- ✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 912 с.
- ✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.
- ✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.
- ✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.
- ✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
- ✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.
- ✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.
- ✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.
- ✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

- ✓ Конституція України від 28.06.1996.
- ✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ТЕМА 4. ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПОРЯДОК НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.

Для підготовки до даного практичного заняття необхідно проаналізувати сутність адміністративних стягнень, підстави для накладення адміністративних стягнень та їх види. Здійснити розмежування різних видів адміністративних стягнень та порядок їх накладення.

Окремими питаннями виділено характеристику суб'єктів, які можуть накладати адміністративні стягнення та порядок виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Питання для обговорення:

1. Поняття та мета адміністративних стягнень.
  - 1.1. Сутність адміністративного стягнення;
  - 1.2. Мета накладення адміністративних стягнень та притягнення до адміністративної відповідальності.
2. Види адміністративних стягнень та їх характеристика.
3. Порядок накладення адміністративних стягнень:
  - 3.1. Строки накладення адміністративних стягнень;
  - 3.2. Підстави накладення адміністративних стягнень;
  - 3.3. Суб'єкти накладення адміністративних стягнень
4. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень

Контрольні питання:

1. Підстави для адміністративної відповідальності.
2. Суб'єкти адміністративної відповідальності.
3. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.
4. Адміністративна відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів.
5. Відповідальність іноземних громадян та осіб без громадянства.
6. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність (крайня необхідність, необхідна оборона, неосудність).
7. Обставини, що надають можливість звільнення від адміністративної відповідальності.
8. Мета адміністративних стягнень.
9. Види адміністративних стягнень.
10. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх.
11. Основні і додаткові адміністративні стягнення.
12. Загальні правила накладання адміністративних стягнень.
13. Строки накладання адміністративних стягнень.

Практичні (тестові) завдання (*вибрати з запропонованих варіантів, ті які на Вашу думку є правильними*) :

1. Визначте обставини, що виключають адміністративну відповідальність:
  - Стан заборгованості.
  - Стан крайньої необхідності.
  - Стан судимості.
  - Стан лікування.
  - Стан підготовки до екзаменів.
  - Стан неосудності.
  - Стан перебування під адміністративним наглядом.
  - Стан депутата міської ради.
  - Стан лікування.

- Стан необхідної оборони.
2. Назвіть примусові заходи, які є адміністративними стягненнями за КУпАП (вказіть на основні і додаткові адміністративні стягнення) :
- тимчасове вилучення доказів для дослідження судом;
  - обмеження волі;
  - попередження;
  - арешт;
  - тримання в дисциплінарному батальйоні;
  - штраф;
  - сплатне вилучення предмета;
  - довічне позбавлення волі;
  - зобов'язання публічно попросити вибачення;
  - конфіскація знаряддя вчинення адміністративного правопорушення;
  - позбавлення спеціального права;
  - конфіскація майна;
  - передача неповнолітнього під нагляд батькам;
  - застереження;
  - видалення із залу судового засідання;
  - адміністративний арешт;
  - догана або сувор догана;
  - позбавлення кваліфікаційного класу;
  - привід;
  - позбавлення права обіймати певні посади;
  - громадські роботи;
  - виправні роботи;
  - службові обмеження для військовослужбовців.
3. Визначте заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх:
- зобов'язання додержуватись тиші;
  - зобов'язання публічно попросити вибачення;
  - застереження;
  - встановлення адміністративного нагляду;
  - догана або сувор догана;
  - передача під нагляд батькам.
4. Які обставини враховуються при накладенні адміністративних стягнень:
- сімейний стан;
  - місяць року;
  - властивості особи порушника;
  - стан здоров'я;
  - ступінь вини;
  - майновий стан;
  - обставини, що пом'якшують відповідальність;
  - місце роботи;
  - обставини, що обтяжують відповідальність.

5. За які з названих діянь може наступати адміністративна відповідальність?

- Вчинення дрібного хуліганства 15-річною особою.
- Образа працівника міліції.
- Публічне вживання наркотичних засобів.
- Вирощування снотворного маку.
- Вживання наркотичних засобів 17-річною особою.
- Які з нижченаведених обставин зазначені в КУпАП як пом'якшуючі?
- Вчинення правопорушення під впливом сильного душевного

хвилювання.

- Вчинення адміністративного проступку вперше.
- Вчинення правопорушення жінкою, яка має дитину віком до 3-х років.

- Вчинення адміністративного проступку неповнолітнім.
- Вчинення адміністративного проступку через необережність.
- Вчинення правопорушення жінкою, яка має дитину віком до одного року.

- Вчинення правопорушення збігу тяжких сімейних обставин.
- Вчинення адміністративного проступку військовослужбовцем.
- Щире розкаяння винного.
- Відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення.
- Добровільне відшкодування збитків.
- Усунення заподіяної шкоди.
- Вчинення правопорушення вагітною жінкою.

6. Серед названих обставин назвіть ті, які зазначені в КУпАП як обтяжуючі.

- Продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її.

- Повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню.

- Вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила злочин.
- Одночасне вчинення особою декількох адміністративних проступків.
- Втягнений неповнолітнього в правопорушення.
- Вчинення адміністративного проступку разом з неповнолітнім.
- Вчинення правопорушення групою осіб.
- Навмисне вчинення адміністративного проступку.
- Вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших

надзвичайних обставин.

- Вчинення адміністративного проступку раніше судимою особою.
- Вчинення правопорушення в стані сп'яніння.

Література:

✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp->

content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf>

✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 912 с.

✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.

✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.

✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.

✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

✓ Конституція України від 28.06.1996.

✓ **Кодекс України про адміністративні правопорушення:** Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 зі змінами та

доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ № 5, 6

ТЕМА 5. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Дане практичне заняття спецкурсу присвячено характеристиці провадження у справах про адміністративні правопорушення або адміністративно-деліктного провадження. Студентам необхідно визначити та проаналізувати заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, умови і порядок їх застосування.

Для успішного засвоєння навчального матеріалу варто проаналізувати структуру провадження у справах про адміністративні правопорушення: його стадії та етапи, процесуальні дії. Необхідно надати характеристику кожній з стадій, визначити процесуальні документи, які приймаються на кожній зі стадій.

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративно-деліктного провадження.
2. Принципи адміністративно-деліктного провадження.
3. Заходи забезпечення адміністративно-деліктного провадження:
  - 3.1. Загальна характеристика заходів забезпечення адміністративно-деліктного провадження;
  - 3.2. Доставлення порушника;
  - 3.3. Адміністративне затримання;
  - 3.4. Особистий огляд і огляд речей;
  - 3.5. Вилучення речей і документів;
  - 3.6. Відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан сп'яніння;
  - 3.7. Привід та інші заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні проступки.
4. Система суб'єктів адміністративно-деліктного провадження.
5. Характеристика суб'єктів адміністративно-деліктного провадження:
  - 5.1. Компетентні органи і особи, наділені правом на владні дії (акти), що впливають на рух і долю справи;
  - 5.2. Суб'єкти, що мають особистий інтерес у справі;
  - 5.3. Суб'єкти, що сприяють встановленню об'єктивної істини шляхом надання відомої їм інформації про обставини правопорушення;
  - 5.4. Суб'єкти, які мають спеціальні знання і залучаються для дослідження фактичних даних, що фігурують у справі;
  - 5.5. Суб'єкти, що засвідчують важливі для встановлення об'єктивної істини факти, дії, обставини;
  - 5.6. Суб'єкти, що сприяють виконанню постанови у справі.
6. Стадії адміністративно-деліктного провадження.

- 6.1. Поняття стадії адміністративно-деліктного провадження;
- 6.2. Характеристика стадій адміністративно-деліктного провадження.

Контрольні питання:

1. Зміст провадження у справах про адміністративні правопорушення.
2. Завдання і принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення.
3. Обставини, що виключають провадження у справі про адміністративне правопорушення.
4. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення, їх права і обов'язки.
5. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення.
6. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.
7. Назвіть строки в адміністративно-деліктних провадженнях.
8. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Практичні (тестові) завдання *(вибрати з запропонованих варіантів, ті які на Вашу думку є правильними):*

1. Визначте суб'єктів, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення:

- Адміністративна комісія при виконавчому комітеті сільської ради.
- Селищна рада.
- Районний суд.
- Начальник органу внутрішніх справ.
- Виконавчий комітет міської ради.
- Адміністративна комісія при виконавчому комітеті міської ради.
- Комісія по боротьбі з пияцтвом при державному підприємстві.
- Виконавчий комітет сільської ради.
- Керівник добровільної народної дружини з охорони громадського порядку.
- Начальник лінійного пункту міліції.
- Міський голова.
- Начальник пасажирського поїзду.
- Наглядова рада обласної держадміністрації.
- Суддя міського суду.
- Комісія у справах неповнолітніх виконавчого комітету міської ради.
- Начальник трамвайно-тролейбусного депо.

2. Назвіть стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення:

- виявлення правопорушень;
- опротестування постанови у справі;
- порушення справи;
- попередня перевірка фактів;

- оперативність розгляду справи;
- розгляд справи;
- оскарження постанови у справі;
- виконання постанови у справі;
- адміністративне затримання;
- винесення постанови у справі;
- адміністративне розслідування;
- оскарження рішення у справі;
- огляд речей;
- звернення постанови у справі до виконання;
- вилучення речей і документів;
- перегляд постанови у справі.

3. Визначте підстави для припинення виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

- Минуло понад два місяці з моменту вчинення адміністративного правопорушення.
- Постанову про накладення адміністративного стягнення не було звернуто до виконання більше трьох місяців.
- Оскарження постанови потерпілим у справі.
- Оскарження постанови особою, щодо якої постанову винесено.
- Хвороба особи, щодо якої винесено таку постанову.

4. При розгляді яких справ обов'язкова присутність особи, що притягається до відповідальності?

- Жорстоке поводження з тваринами.
- Дрібне розкрадання державного або колективного майна.
- Самовільне сінокосіння.
- Забір води з порушенням планів водокористування.
- Неправомірне використання державного майна.
- Пересилання наркотичних засобів без мети збуту в невеликих розмірах.
- Торгівля з рук у невстановлених місцях.
- Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг.
- Забір води з порушенням планів водокористування.
- Злісна непокоря законній вимозі працівника міліції.
- Розпивання спиртних напоїв на вулицях.
- Дрібне викрадення чужого майна шляхом розтрати.

5. Положення яких статей КУпАП необхідно аналізувати і враховувати при вирішенні питання про відповідальність за:

- доведення неповнолітнього до стану сп'яніння;
- дрібне хуліганство з боку військовослужбовця;
- вчинення дрібного розкрадання 15-річною особою;
- незаконне зберігання наркотичних засобів у невеликих розмірах 17-річною особою;
- неявку на виклик у військовий комісаріат без поважних причин;

- використання посадовою особою в особистих цілях наданого їй у службове користування транспорту;
- порушення правил про валютні операції з боку іноземця;
- вчинення посадовою особою корупційного діяння;
- порушення тиші в громадських місцях.

Література:

✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf>

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf>

✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 912 с.

✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.

✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корещького НАН України, 2001. 220 с.

✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.

✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

✓ Конституція України від 28.06.1996.

✓ **Кодекс України про адміністративні правопорушення:** Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ № 7, 8

ТЕМА 6. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Дана тема заняття присвячена адміністративній відповідальності фізичних осіб. Фактично фізична особа виступає загальним суб'єктом відповідальності за адміністративні правопорушення, тому студентам варто проаналізувати статті КУпАП та систематизувати їх для того, щоб визначити умови та підстави відповідальності фізичних осіб. Також питання присвячені характеристичні складів правопорушень за розділами КУпАП.

На практичне заняття необхідна наявність КУпАП.

Питання для обговорення:

1. Умови та підстави адміністративної відповідальності фізичних осіб.
2. Характеристика окремих складів адміністративних правопорушень, суб'єктами відповідальності в яких є фізичні особи:
  - 2.1. Адміністративні правопорушення у галузі охорони праці і здоров'я населення;
  - 2.2. Адміністративні правопорушення, що посягають на власність;
  - 2.3. Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку;
  - 2.4. Адміністративні правопорушення в галузі житлових прав громадян, житлово-комунального господарства та благоустрою;
  - 2.5. Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів та підприємницької діяльності;
  - 2.6. Адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації;
  - 2.7. Адміністративні корупційні правопорушення;
  - 2.8. Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку;
  - 2.9. Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління.

Контрольні питання:

1. Чи співпадає назва розділу КУпАП з родовим об'єктом адміністративного правопорушення?

2. Назвіть склади адміністративних правопорушень, які є формальними.

3. Що таке корупційне адміністративне правопорушення?

4. Що таке «громадський порядок» і «громадська безпека»?

5. В чому суть стандартизації?

6. Назвіть підстави адміністративної відповідальності фізичних осіб.

Практичні (тестові) завдання:

1. Які з нижченаведених правопорушень є «такими, що тривають»?

- Азартні ігри в громадських місцях.
- Дрібне розкрадання.
- Дрібне хуліганство.
- Жорстоке поводження з тваринами.
- Засмічення лісів покидьками.
- Зловживання монопольним становищем на ринку.
- Невжиття заходів за поданням судді.
- Порухення правил адміністративного нагляду.
- Порухення правил про валютні операції.
- Порухення строків реєстрації (перереєстрації) вогнепальної зброї.
- Порухення строків реєстрації автотранспорту.
- Проживання без прописки.
- Розповсюдження неправдивих слухів.
- Самовільне сінокосіння.
- Умисне зіпсуття паспорта.
- Ухилення від медичного огляду.
- Ухилення від реалізації вогнепальної мисливської зброї.

2. Визначте склади правопорушень, для яких наявність спеціального суб'єкта є конструктивною ознакою:

- дрібне хуліганство;
- невиконання батьками обов'язків з виховання дітей;
- неправомірне використання державного майна;
- порушення законодавства про захист прав споживачів;
- порушення порядку реєстрації іноземних громадян;
- порушення правил дорожнього руху;
- прийняття паспорта у заставу;
- тиражування відеофільмів без прокатного посвідчення;
- ухилення від участі в переговорах щодо укладання колективного договору.

3. Визначте правопорушення з матеріальними складами:

- втрата з необережності військово-облікових документів;
- жорстоке поводження з тваринами;
- знищення межових знаків;
- знищення підросту в лісах;

- неправомірне використання державного майна;
- порушення правил дорожнього руху;
- порушення правил пожежної безпеки;
- публічні заклики до невиконання вимог працівників міліції;
- умисне зіпсуття паспорта;
- ухилення від подання декларації про прибутки.

4. Назвіть правопорушення з формальними складами:

- азартні ігри в громадських місцях;
- жорстоке поводження з тваринами;
- знищення підросту в лісах;
- невжиття заходів за поданням судді;
- порушення вимог пожежної безпеки в лісах;
- порушення строків реєстрації автотранспорту;
- прийняття паспорта у заставу;
- проживання без прописки;
- розповсюдження неправдивих слухів;
- тиражування відеофільмів без прокатного посвідчення;
- умисне зіпсуття паспорта;
- ухилення від медичного огляду.

Література:

✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf>

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf>

✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юринком Інтер, 2013. 912 с.

✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.

- ✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калужний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.
- ✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.
- ✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
- ✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.
- ✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корещького НАН України, 2001. 220 с.
- ✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.
- ✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

- ✓ Конституція України від 28.06.1996.
- ✓ **Кодекс України про адміністративні правопорушення**: Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

ТЕМА 7. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Для підготовки до заняття необхідно проаналізувати такий вид адміністративної відповідальності як адміністративна відповідальність юридичних осіб. Про можливість та наукове обґрунтування відповідальності юридичних осіб сьогодні все ще точаться дискусії, проте соціально-економічні відносини, міжнародний досвід свідчать про необхідність виокремлення такого підвиду адміністративної відповідальності. Яскравим прикладом відповідальності юридичних осіб є передбачення її Податковим кодексом.

Питання для обговорення:

1. Теоретико-правові засади адміністративної відповідальності юридичних осіб:
  - 1.1. теоретичне підґрунтя адміністративної відповідальності юридичних осіб;
  - 1.2. підстави притягнення юридичних осіб до адміністративної

відповідальності.

2. Проблеми та практика притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб.
3. Відповідальність юридичних осіб за порушення податкового законодавства.

Контрольні питання:

1. Які підстави адміністративної відповідальності юридичних осіб?
2. Якими нормативно-правовими актами передбачено можливість адміністративної відповідальності юридичних осіб?
3. Порядок застосування штрафних санкцій до юридичних осіб.
4. Який порядок застосування організаційних санкцій до юридичних осіб (зокрема позбавлення спеціального права, позбавлення ліцензії тощо)?

Література:

✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf>

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf>

✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юринком Інтер, 2013. 912 с.

✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.

✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корещького НАН України, 2001. 220 с.

✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.

✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

✓ Конституція України від 28.06.1996.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

✓ Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

✓ Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

✓ Господарський кодекс України редакція 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янов В. Б. Демократизація адміністративного права - ключове завдання його реформування. *Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики*. К.: Факт, 2003. С. 35-39.
2. Адміністративне право України. Підр. / за заг.ред. Ю.П. Битяка К. : Юрінком Інтер. 2007. 544 с.
3. Адміністративне право України : Академічний курс : Підр. У 2 Т. Т.1. Заг. част. / ред. кол. Авер'янов В.К. 2004. 584 с.
4. Бандурка О. М. Тищенко М. М. Адміністративний процес: Підручник для вищих навчальних закладів., рос. мовою. К.: Літера ЛТД, 2001. 336 с.
5. Бородін І. Л. Адміністративно-юрисдикційний процес: Монографія. К.: Алерта, 2007. 184 с.
6. Ващенко С. В., Поліщук В. К. Адміністративна відповідальність: Навч. посібник. Запоріжжя: Юрид. ін-т МВС України, 2001. 142 с.
7. Інструкція про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в заклади охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів: Затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства юстиції України від 24 лютого 1995 року № 114/38/15-36-18.
8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р., № 2747-1У // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 35 (№ 35-36, 37). - Ст. 446 з подальшими змінами.
9. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: Монографія / За заг. ред. В. К. Шкарупи. Запоріжжя: Поліграф, 2004. 404 с.
10. Коломоєць Т. О. Штрафи за законодавством про адміністративні правопорушення України: Монографія. Запоріжжя: ВЕРЖЕ, 2000. 240 с.
11. Лук'янець Д. М. Адміністративно-деліктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання: Монографія. Суми: Університетська книга, 2006. 367с.
12. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.
13. Остапенко О. І., Остапенко Л. О. Адміністративно-правовий захист встановленого порядку в Україні: Навч. посібник. Львів: ЛДУВС 2008. 345 с.
14. Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування, спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. № 706.
15. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

16. Петровська І. І. Адміністративна відповідальність: матеріали до хрестоматії з дисципліни. Івано-Франківськ : НБ ПНУ, 2019. 17 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=8865>

17. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. В.М. Гарашука, Харків: Право, 2017. 174 с

18. Крижановська Вікторія Анатоліївна. Адміністративна відповідальність в адміністративному праві України: сучасне розуміння, нові підходи. Дисерт 12.00.07. Львів. 2016. 258 с URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/34561/4/dys_kryzhanovska.pdf

19. Літошенко Олена Святославівна. Адміністративна відповідальність в системі юридичної відповідальності.. Дисерт. канд. юрид.наук 12.00.07 ... 2004. КНЕУ (витяги). URL: <https://mydisser.com/dfiles/13318378.doc>

20. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил: Навчальний посібник/ За заг. ред. В.В. Ченцова. Дніпропетровськ: АМСУ, 2010. 211 с. URL:

<http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2304/1/%d0%9a%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%ba%d1%96%d0%bd%20%d0%a1.%d0%92.%20%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%20%d0%90%d0%92%20%d0%b7%d0%b0%20%d0%9f%d0%9c%d0%9f.doc>

21. Савіцький Р.С. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: поняття та особливості застосування. Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «ПРАВО», Випуск 2, 2015. С.157-166. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvamu_pr_2015_2_26.pdf

22. Туркот М. Розмежування адміністративної і дисциплінарної відповідальності військовослужбовців. Вісник Національної академії прокуратури України № 1(47)'2017. С. 40-47. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnapu_2017_1_8.pdf

23. Шкарпицька В.К. Адміністративна відповідальність військовослужбовців в Україні. «YoungScientist» №6 (58) June, 2018. P. 31-34. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/6/8.pdf>

24. Шульга Є.В. Теоретико-правові підходи до поняття системи адміністративних стягнень. Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». No 2, 2018. С. 168-172. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2018/2_2018.pdf

25. Горбач Оксана Володимирівна. Адміністративна відповідальність неповнолітніх, батьків або осіб, які їх замінюють. Дис канд.юрид.наук. 12.00.07 ... Київ 2006 (витяги). URL: <https://mydisser.com/dfiles/68872040.doc>

26. Сидельников О.Д., Кисилевич О.В. Зарубіжний досвід законодавчого регулювання адміністративної відповідальності. «Молодий вчений» No 4 (56)

квітень,

2018.С.84-87.

URL:

<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/21.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Локальна внутрішня університетська мережа.
<http://lib.pnu.edu.ua/elibrary.php>
2. Верховна Рада України <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Міністерство внутрішніх справ України <http://mvs.gov.ua/>
7. Міністерство юстиції України <https://minjust.gov.ua/>

При підготовці до занять також можна використовувати інші наукові та статистичні джерела, чинні нормативно-правові акти й інформацію з офіційних веб-сторінок органів публічної влади

